YAPI KREDİ İLE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK GÜNDEMİ

YapıKredi

2022'nin 29 Temmuz'unda 2023'ün kaynaklarını tüketmeye başlayacağız

Sürdürülebilirlik Adımları Derneği SADE, uzmanları, gençleri ve iş dünyasını bir araya getirip sürdürülebilirlik konusunda iletişim, iş birliği ve çalışan katılımı üzerine projeler üretiyor. Derneğin sözcüleri Emrah Kurum ve Doğa Tamer'le sohbet ettik

ELİF ERGU
elif@gazeteoksijen.com

Doğa Tamer — Emrah Kurum

SADE nasıl kuruldu?

Doğa Tamer: Derneğin dinamosu Emrah Kurum. Yaşanan çevresel ve toplumsal sorunları dert edinen öğrencileri, sosyal girişimcileri, sivil toplumcuları bir araya getirdi. Hepimiz zincirin birer halkasını oluşturuyorduk. Sürdürülebilirlik Adımları Derneği'nin yol haritası 2015'te çizilmeye başlandı. Ülkeler arasındaki rekabeti körükleyen, başarılı sonuçları olan ilk küresel kalkınma gündemi, Binyıl Kalkınma Hedefleri, gündemimizi oluşturuyordu. 2016'da Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları yürürlüğe girdiğinde sürdürülebilirlik kavramının anlaşılması ve etkinleşmesi gerektiğine inandık. Farkındalık yaratmak ilk hedefimiz. İkincisi kurumların sürdürülebilirlik temelli çalışmalarını güçlendirmek ve çalışmaların etkisini artırmak. Bir diğeri de bireyleri ve kurumları harekete geçirmek. Bunları başarabilmek için de üç ana odak belirledik kendimize. İletişim, iş birliği ve çalışan katılımı üzerine çalışmalar yapıyoruz. Yapmaya çalıştığımız esas şey, zihniyet ve davranış değişikliği yaratabilmek. Bizler de sorunların çözümü için bireyler ve kurumlarla birlikte adım atmak istiyoruz.

Türetim toplumu oluşturmakla ilgili düşüncelerinizi merak ediyorum…

Emrah Kurum: Küresel Ayak İzi Ağı her yıl dünya kaynaklarını tüketme hızımızı gösteren bir rapor yayınlıyor ve Dünya Limit Aşım Günü'nü açıklıyor. Mevcut alışkanlıklarımızla 1,75 dünya varmışçasına tüketim yapıyoruz. Bu yıl Dünya Limit Aşım Günü'nün dünya ortalaması 28 Temmuz 2022. Yani 29 Temmuz itibarıyla 2023 yılının kaynaklarını tüketmeye başlayacağız. 1,75 dünya varmışçasına tüketim yaptığımızda bu, çevresel sosyal ve ekonomik sorunları beraberinde getiriyor. İhtiyaçlarımızı karşılamak için satın alma yaparken kendimize iki soru sormamız gerekiyor. Mevcut tüketim alışkanlıklarımızla devam edip sorunların derinleşerek artmasına sebep mi olmak istiyoruz? Yoksa ihtiyaçlarımızı karşılarken değer mi üretmek istiyoruz? Türetim ekonomisi işte bu noktada karşımıza çıkıyor. Tüketici ve üretici arasında yer alan bu kavram bize yeni alternatifler sunuyor.

Gençlerin sürdürülebilirlik konusundaki öncülüğü neden önemli?

DT: Gençler iklim kriziyle mücadelede öncü konumda. Başlattıkları küresel iklim hareketi milyonlarca insanı harekete geçirdi, iklim krizinin karar vericilerin gündemlerinde üst sıralarda yer almasını sağladı. "İklimi değil, sistemi değiştir!" sloganıyla taleplerini yüksek sesle dile getirmeye devam ediyorlar. Gençler hangi sektörde olurlarsa olsun, çalıştıkları kurumda değişimin öncüleri olmalılar. Gençlerin liderliğinde yaşanacak dönüşüm, daha çevreci, adil ve kapsayıcı bir yaklaşımı beraberinde getirecek. Gençlerin omuzlarına büyük bir sorumluluk yüklendiğinin farkındayız. Dönüşüm yolunda onlara destek olmak için hepimiz elimizi taşın altına koymalıyız. Burada bizlere daha çok ödev düşüyor.

Z kuşağı söz edildiği kadar duyarlı mı?

EK: Z kuşağı çevresel ve sosyal konularla ilgili, toplumsal bilinci yüksek bir kuşak. İklim değişikliği ve sosyal adaletsizlikler karşısında ses çıkarıyor, yaşam biçimlerini değiştiriyorlar. Tüketici olarak dönüştürücü güçleri var. Doğaya, canlılara zarar vermeyen ürünler satın almak istiyorlar. Markaların taleplerine yanıt vermelerini sağlıyorlar. Z kuşağı, çalışacağı şirketin çevresel, sosyal ve ekonomik etkilerinden sorumlu olmasını, harekete geçmesini istiyor. Taleplerini karar vericilere iletmekten çekinmiyor, dijital veya fiziksel olarak eylemler yapıyor, kampanyalar yürütüyorlar. Z kuşağının mobilize olma şekli kendinden önceki kuşaklardan farklı. Sosyal medya kanallarından hızlı bir şekilde birlik oluyorlar. Çevresel ve sosyal problemler karşısında yüzlerce genci sokağa döküyor, etkili imza kampanyaları yürütüyorlar.

Dünya ekonomisinin lokomotifi olan dev şirketler ve ülkelerin bu konudaki stratejilerini nasıl buluyorsunuz?

DT: Kapitalizmin tipik işleyiş mantığı içerisinde kârı kısa zamanda realize etmek öncelikli. İş dünyası, bir zamanlar faaliyetleri sırasında doğaya verdiği zararı nasıl geri veririm diye düşünüyor ve kurumsal sosyal sorumluluk projeleri yapıyordu. Bu çalışmalar, sektörden ve şirket faaliyetlerinden uzaktı. Artık sürdürülebilir iş modellerine geçiş yaptılar. Sürdürülebilirliği, kurumsal yönetişim modellerinin içine aldılar. Şirketler yapacakları faaliyetten zarar ya da yarar göreceğini düşünerek hareket ediyorlar. Herkesin taleplerini hesaba katarak hareket eden şirketler, küreselleşen dünyada hem daha anlamlı bir iş yapıyor hem de yaptıkları uzun ömürlü olduğu için bundan herkes kazanıyor. Hükümetlerin de toplumları refaha kavuşturmak için eğitim, sağlık, ulaşım gibi hizmetleri düzgün bir şekilde yerine getirmesi lazım.

Yeşil ekonomiyi destekleyecek sistemlerin yeni oluşuyor olması şirketleri nasıl etkiliyor?

EK: Şirketlerin iklim krizine karşı ortak amaçlar etrafında harekete geçebilmeleri için en önemli sistemsel değişim Avrupa Yeşil Mutabakatı oldu. Buna göre; şirketlerin karbon salımını 2030'a kadar yüzde 50 azaltması, 2050'de karbon nötr olmaları gerekiyor. Çevresel açıdan duyarlı olmak, bunu destekleyen iş modelini tasarlamak şirketlerin odağına alması gereken konulardan biri. Özellikle geniş tedarik zincirine sahip olan şirketlerin, tedarikçilerinin de konuyu sahiplenmesini sağlaması gerekiyor. Yatırımı da hangi odak alanlarında, ne şekilde yaptığınız önemli hale geliyor, çünkü artık finans kuruluşları iklime negatif etki eden şirketlere fon vermiyor. Uluslararası sigorta şirketleri fosile dayalı yatırımları sigortalamayacağını duyurdu. Yeni dönemde şirketlerin yaptığı çalışmaların çevresel duyarlılığa sahip olması, bunu şeffaf bir şekilde paylaşması gerekiyor.

2030'a giderken yeni yol haritaları neler olmalı?

DT: İklim değişikliğinin etkileri ile mücadelede iş dünyası çok kritik bir rol oynuyor. Şirketler değer zincirindeki tüm halkaların beklenti ve ihtiyaçlarına sürdürülebilirlik anlayışını benimseyerek yanıt vermeliler. Şirketler dönüşümü hızlandırmak için ilk olarak mevcut durumlarını değerlendirmeli, "neyi farklı yapmamız gerek" sorusunu sormalılar. Geleceğe yönelik hedeflerini belirlemeli ve yaptıkları çalışmaları raporlamalılar. Operasyonel süreçlerini sürdürülebilirlik stratejisinin etrafında yapılandırmayı başaran ve bunu tüm paydaşlarını, çalışanlarını dahil ederek yapan şirketler hızlı yol alabilirler. Çalışan katılımı ve çalışanların şirket içi karar verme mekanizmalarında yer alabilmesi, sürdürülebilirlik prensibinin şirket bünyesine entegre edilmesi önemli. İş dünyası, sosyal girişimler, kamu kurumları ve STK'ların işbirliği kurması, çözüm için birlikte hareket etmeleri şart. •

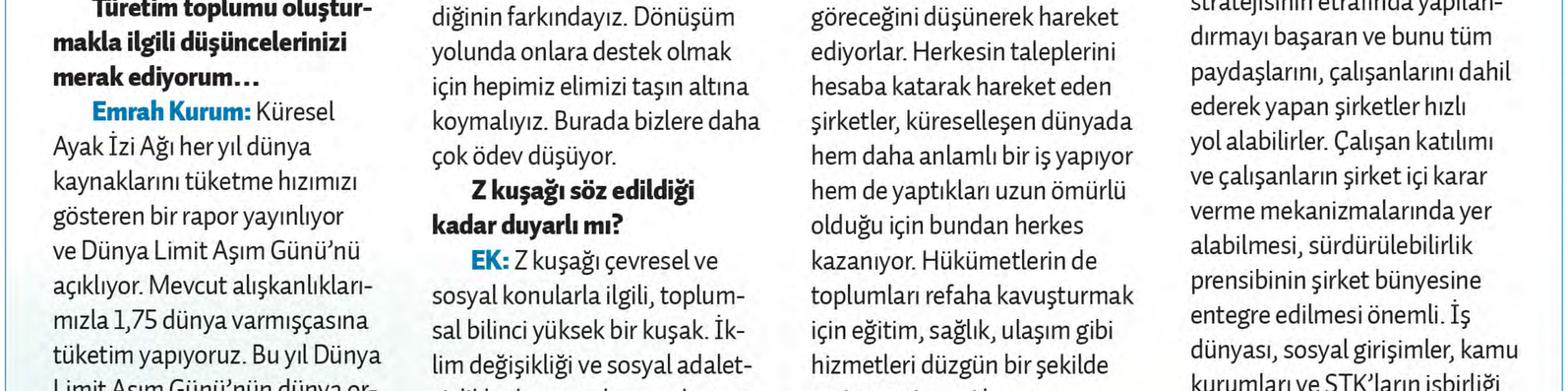

Global ekonomik kriz ve iklim adaleti

Hakan Bulgurlu

Savaş, enerji ve gıda krizi, pandemi ve küresel ekonomik darboğaz 2022 yılının ilk yarısına damga vuran etkenler oldu. Önümüzdeki döneme her ne kadar iyimser bakmak istesek de sular bir süre daha durulacak gibi görünmüyor.

Salgın, son 2.5 yılda milyonlarca insanın aramızdan ayrılmasına neden oldu; tam bitti dediğimiz bugünlerde dünyanın birçok yerinde vaka sayıları yeniden artmaya başladı. Kısıtlamaların kalkmasıyla hayatımız normale dönmeye başlasa da artık bambaşka bir normalle karşı karşıyayız.

Küresel gündemin ana maddelerinden biri enflasyon. Merkez bankalarının pandemi döneminde sürdürdüğü genişleyici para politikaları, Ukrayna-Rusya geriliminin tetiklediği enerji ve gıda kriziyle birleşince enflasyon küresel ölçekte bir sorun haline geldi. Küresel büyüme hız keserken artık yaklaşan stagflasyon riskini –durgunluk ile enflasyonun aynı anda görülmesi– konuşuyoruz. Bu kriz ortamının ne kadar daha devam edeceğini kestirmek mümkün değil; fakat bu koşulların hane halkı tarafında güven ortamını daha da zedeleyeceği ve gelişmekte olan ülkeleri daha da kırılgan hale getireceği netleşti.

ABD Merkez Bankası (FED) başta olmak üzere, önde gelen merkez bankalarının faizleri artırarak para politikasında sıkılaştırmaya gitmesi ve faizlerin yükselişi, varlık fiyatlarının üzerinde baskı kurmaya ve tüketici güvenini baskılamaya devam edecek.

Ben her zaman bardağın dolu tarafını görmeyi tercih edenlerdenim ama içinde bulunduğumuz şartlarda iyimser olmak için zorlandığımı söylemeliyim. Pew Research Center'ın araştırmasına göre, geçtiğimiz iki yıl içinde 44 gelişmiş ekonominin 37'sinde enflasyon iki katına çıktı. Amerika geçtiğimiz 40 yılın en yüksek enflasyon oranı ile karşı karşıya, yüzde 8.6. İsrail'de enflasyon 2020 yılına kıyasla 25 kat artarken İtalya, Yunanistan, İspanya ve Portekiz'de de bu kadar şiddetli olmasa da yüksek artışlar kaydedildi.

Ülkemizdeki son rakamlar da benzer bir tabloya baktığımızı gösteriyor. Türkiye'de bu yılın ilk çeyreğinde enflasyon yüzde 54.8 iken yıllık enflasyon oranı yüzde 80'e yaklaştı. Tüm bu gelişmeler ışığında Dünya Bankası 2022 için global büyüme beklentisini yüzde 2.9'a çekti, ocak ayı tahmini yüzde 4.1'di. IMF de benzer şekilde büyüme beklentisini aşağı yönlü güncelledi. Ben bu tahminlerin hala iyimser tarafta kaldığını düşünüyor ve 'yumuşak iniş' senaryosunu düşük olasılık olarak görüyorum.

Ekonomideki bu yeni tablodan en olumsuz etkilenecek kesim, halihazırda birçok krizle mücadele eden gelişmekte olan ülkeler. Sıcaklıkların her yıl rekor tazelediği Hindistan ve Pakistan tarihlerinin en büyük enerji krizi ve elektrik kesintileriyle karşı karşıya. Benzer şekilde Fas şiddetli kuraklık, Güney Afrika ise gıda krizi ile boğuşuyor. Dünya Gıda Programı'na göre, 2017-2021 yılları arasında gıdaya erişim sıkıntısı yaşayan insanların sayısı 3 katına çıktı. Bu sayının Ukrayna-Rusya gerilimi nedeniyle yüzde 17 daha artarak 323 milyona ulaşması bekleniyor.

Asıl riskleri gözden kaçırıyor olabilir miyiz?

Geleceğe ilişkin kaygılarımızın arttığı zorlu bir dönemden geçiyoruz. Ekonomide yaşanan zorluklar -geçmişte de olduğu gibi- bir şekilde geride kalacak ve küresel denge bir noktada sağlanacak. Ekonomideki dengeyi yeniden sağlarken kaybettiğimiz vakit ve kaynaklar, küresel riskler arasında ilk sırada yer alan iklim krizi ile mücadelemizi zayıflatıyor.

New York Times'da yayımlanan bir köşe yazısında, G20 ülkelerinin pandeminin etkilerini hafifletmek için yaptığı 14 trilyon dolarlık harcamanın yalnızca yüzde 6'sını sera gazı emisyonlarını azaltmak için kullandığını okudum. Söz konusu iklim krizi olduğunda soruna etkisi en az olanlar ne yazık ki en çok etkilenenler oluyor. Başka bir güncel veriye göre; iklim krizi kaynaklı ölümlerin yüzde 98'i Küresel Güney ülkelerinde gerçekleşirken Küresel Kuzey ülkeleri bu ölümlere neden olan global emisyonun yüzde 92'sinden sorumlu, iklim eşitsizliği aslında tam da bu.

Ekonomik sıkıntılarla mücadele ederken iklim krizinin neden olduğu eşitsizliği göz ardı edemeyiz. Ekonomik dengelerdeki bozulma, popülist liderlerin yükselişini desteklerken; iklim krizi ve sosyal eşitlik gibi temel sorunlar öncelik listesinde alt sıralara düşüyor. Dünya liderlerinin bu kritik sorunlara gereken önemi vermeyi bir sorumluluk olarak görmesi gerekiyor. Gelişmiş ülkelerin, gelişmekte olanlar üzerindeki ekonomik baskının azaltılması ve eşitsizliğin ortadan kaldırılması için liderlik yapması şart.

Böylesine zorlu ve kritik dönemlerde öne çıkan bir diğer konu ise kaynaklarımızın stratejik olarak doğru yönetilmesi. Uluslararası Enerji Ajansı (IEA), 2022 yılında küresel enerji yatırımlarının yüzde 8 artarak 2.4 trilyon dolara ulaşacağını öngörüyor, ne yazık ki bu artış yeşil enerji dönüşümünü hızlandırmak için yeterli değil. Farkı daha iyi resmetmeniz adına bir örnek vereyim: Yeşil enerji yatırımları, petrol ve doğalgaz şirketlerinin sermaye giderlerinin sadece yüzde 5'i kadar.

Evet, ekonomik bir darboğazdayız ve endişelerimiz farklı. Fakat şunu açıkça söyleyebilirim: Eğer temiz enerjiye geçişi hızlandırmazsak, her alanda emisyonlarımızı küresel olarak azaltmazsak ve iklim hedeflerini yakalamakta başarısız olursak bugünkü problemlerimiz ilerleyen dönemde karşılaşacaklarımızın yanında çok küçük kalacak. Karamsarlığa yenik düşmeden önceliklerimizi doğru belirlememiz gerekiyor. Bu zorlu günleri atlatabiliriz fakat bu esnada büyük resmi gözden kaçırmamalıyız. Yaşayacak bir gezegenimiz olmadığında diğer her şey önemini yitirecek…

Gelecekteki başarımız hatta varlığımız bugün iklim hedeflerine gösterdiğimiz bağlılık ile doğru orantılı olarak şekillenecek. İklim felaketini önlemek için gereken mücadeleyi vermezsek yakın gelecekte içinden çıkması çok zor bir başka krizle yüzleşmek zorunda kalacağız. •

Hakan Bulgurlu-Arçelik Global CEO'su